

Testimoni il·lustrat d'un soldat republicà

Dos cartells de l'època que retrata Prats a la novel·la / ARXIU

MEMORIA ILUSTRADA DE LA GUERRA CIVIL
Antonio Prats Janer

Editorial: Base
Barcelona, 2016
Pàgines: 178
Preu: 16,90 euros

Antonio Prats Janer (Monistrol de Montserrat, 1916 - Caldes d'Estrach, 2001) va ser mobilitzat el setembre del 1937, quan tenia 20 anys, per incorporar-se a una Brigada de l'Exèrcit Republicà espanyol i combatre el feixisme al Front Sud, a Pozoblanco, prop de Còrdova. Els tres mesos que va Prats va estar al front els descriu d'una manera àgil, plana, emotiva i testimonial a *Memoria il·lustrada*. Aquest treball ens il·lustra amb el testimoni de primera mà d'un soldat incorporat al front per defensar la República, i ho fa a través de 37 relats on d'una manera trista o divertida, segons el moment, exposa la seva experiència. Els relats els acompanya de dibuixos que fan referència als temes o personatges que relata.

Els primers capítols els destina a explicar el trajecte que fa des de la sortida de casa seva a Barcelona fins arribar al seu destí del Front Sud, cinc dies de viatge on els soldats se les apanyen com poden, amb pocs aliments i sense lloc on dormir, anant en trens que van a pas de tortuga. La resta de camarades pateixen la mateixa (mala) sort d'Antonio Prats: van a lluitar contra un enemic més ben equipat, amb més i millors armes.

Malgrat els moments de patiment que origina la vida prèvia als combats, l'autor relata una sèrie d'històries prou interessants per donar al llibre el valor testimonial que té. Apareixen personatges rocambolescos, com el capità Rufino, amb una manera peculiar d'arengar els soldats; i el

soldat José Pertusa, que pretén arrossegar el protagonista a passar les línies enemigues i anar-se'n amb els feixistes. Altres personatges són plens d'humanitat, com el sergent Caballero. Hi ha altres relats també prou vistosos, com el dedicat al cínic tío Pascual i la trista història de la Señá María. Prats narra una trobada en zona neutral, entre trinxeres, de soldats de tots dos bàndols que intercanvien premsa, per a uns la de Madrid, per als altres la de Burgos. Històries realment extraordinàries relatades en primera persona, com una partida de cartes que acaba amb la ruleta russa, la mort d'un soldat per ingerir bolets i la d'un altre soldat que li demana que es-

crigui a la seva dona en cas que mori en combat. El soldat Prats, lluny de casa seva, dels pares i la família, de la seva terra, viu moments d'enyorança de Catalunya quan una banda militar andalusa, després de tocar *La Internacional* i *La Marsellesa*, inicia els primers compassos d'*Els Segadors*. Finalment narra l'entrada en combat i la malaltia que el retirarà del front a causa d'unes febres de malta.

La Guerra Civil espanyola té moltes mirades, aquesta n'és una, un testimoni que l'autor va il·lustrar amb tot un seguit de dibuixos que donen fe d'aquella cruel guerra que va destrossar un país i tota una generació de joves com ell. *

CLÀSSIC ANTÒNIA CARRÉ

Un dels efectes més notables de l'Any Lull és la publicació d'obres de diversa tipologia per acostar al públic aquell "català de Mallorca", com ell mateix s'anomenava. S'han publicat edicions crítiques, facsímils, antologies lul·lianes i fins i tot més d'una persona s'ha atrevit a escriure una novel·la amb Ramon Lull com a excusa argumental i temàtica. Ara, per acabar la feina, l'Editorial Barcino posa a l'abast de qualsevol lector les dues obres més conegudes de Lull, les que des del segle XXI podem anomenar novel·les: el *Romanç d'Evast e Blaqueria* i el *Llibre de meravelles*. I ho fa amb dos volums de dimensions similars, presentats amb unes precioses cobertes de tons verdosos i amb una llengua normalitzada ortogràficament, de manera que evidencien que Lull és força fàcil de llegir, sense que calgui to-

L'Any Lull encara cueja

car-li la prosa. En posaré només un exemple, que lliga les dues novel·les lul·lianes: "Dementre que Blaqueria anava enaixí per lo boscatge, oí davant si una veu molt agra e esquivia; molt fo meravellat Blaqueria de la veu que oia". ¿Oí que ho han entès tot? Doncs això és el que vull dir, que la llengua medieval de Lull no és una excusa per no llegir-lo. Per salvar els esculls lingüístics (que n'hi ha, no els vull pas menjar), els dos volums contenen un glossari

final i unes notes aclaridores a peu de pàgina, que són ben útils. Aquesta és la primera virtut que tenen els dos volums: la regularització gràfica.

La segona virtut són les introduccions, que saben explicar i condensar allò que farà comprensible l'obra, set segles després de la mort de Ramon Lull. Les dues introduccions tenen el mèrit de posar a l'abast del públic informacions que els lul·listes coneixen de fa temps, però que convé fer sortir del clos tancat dels estudis especialitzats. Per exemple, Albert Soler i Joan Santanach argumenten per què s'ha de dir *Romanç d'Evast e Blaqueria* i no *Llibre d'Evast e Blaqueria*, que era la denominació habitual fins fa pocs anys. I és que a Ramon Lull se li va definir el gènere a mesura que escriu l'obra (l'anomena *romanç* en els capítols finals) i té molt present el

Ales per a una passió

La passió està associada etimològicament al patiment des de la gènesi del mot: les connotacions religioses de la paraula reblen el clau i fixen una idea en l'imaginari col·lectiu. Sovint es qualifica una persona com a apassionada amb la voluntat de tenyir amb matisos positius un comportament abrandat, obsessiu, poc reflexiu... Es descriu el continent i es deixa de banda el contingut, s'etiqueta el que es veu i s'ignora allò que s'està etiquetant. És el mètode habitual –perquè no demana esforç.

Antonio Iturbe pren l'altre camí quan novel·la la biografia d'Antoine de Saint-Exupéry, l'autor del fascinant i mil cops llegible *El petit príncep*. Es pot considerar que tothom ho sap, això. Filant una mica més prim, potser n'hi ha que saben que la seva mort roman inexplicada: va desaparèixer sense deixar cap mena de rastre mentre volava. Més enllà d'això, el desert del coneixement.

L'autor d'*A cielo abierto* tanca aquesta ferida amb una obra extensa que repassa la vida del pilot i escriptor francès que va consagrar la seva vida a conquerir l'inconquerible: l'aire.

Hi ha, en tots els passatges de l'obra, una tendresa extrema que abasta el protagonista i els seus companys d'ales, personatges reals a què també se sotmet al sedàs de la ficció que ajuda a fer entendre

Antoine de Saint-Exupéry a més d'autor d'un clàssic, va ser un aviador apassionat AFP

no només els caràcters d'unes persones que van establir fites allà on res no hi pot haver sinó també d'una època que és del tot irreplicable: la del pionerisme en el cel.

Hauria estat senzill caure en l'hagiografia: qui se n'hauria queixat? Això, però, hauria llstat el projecte: transmetre l'admiració per les proeses dutes a terme per herois immaculats no ajuda a la credibilitat. És més difícil, i *A cielo abierto* ho aconseguix, glossar tasques hercúlies mentre s'esquitxa els protagonistes amb el fang de la terrestreïtat. Així, la gana, la pobresa, els patiments que provoca la guerra, la desesperança, les desil·lusions... se les tenen amb les ànsies desmesurades d'emprendre el vol –en el sentit literal de l'expressió– gràcies a un equilibri subtil que es manté al llarg de la redacció.

L'autor no malbarata paper a l'hora d'empantanegar-se en descripcions preciosistes o en interpretacions barates de la psicologia dels que du a la primera línia de

l'acció: en descriu les accions i n'apunta les causes per llançar les bombes emocionals que qui el llegeix ha de fer esclatar en el seu propi cap.

Una ambientació concisa obliga a la complicitat durant la lectura i aporta una economia expressiva que es desvela útil cada vegada que arriba al davant dels ulls un fet desconegut o insospitat o desmesurat o entenedor.

Aquesta expressió directa, a més, ajuda de manera decisiva al manteniment del ritme narratiu: hi ha moltes coses a explicar perquè el conegudíssim Saint-Exupéry és un gran desconegut i aquest homenatge escrit ha de fer molta feina per exposar la grandesa d'un esperit que el va tenallar amb la coherència i el va dur a recórrer camins imprevisibles de destinació incerta i, en el cas del seu últim trajecte, el que no hauria fet si abans no hagués fet tot els que el van precedir sense mesurar-ne les conseqüències, desconeguda. *

A CIELO ABIERTO

Antonio Iturbe
Premio Biblioteca Breve
Editorial: Seix Barral
Barcelona, 2017
Pàgines: 622
Preu: 21,90 euros

model de la narrativa romànica d'origen francès, els romans en prosa (com el *Tristany*), que era com s'anomenaven aleshores les novel·les.

Per exemple, Lola Badia aclareix a la introducció del *Llibre de meravelles* el significat que cal atorgar al terme *meravella*, que a l'edat mitjana combina l'esbalaïment i l'admiració produïts per un esdeveniment qualsevol amb la curiositat intel·lectual. El terme, a més, s'associa als llibres de viatges més populars, com el de Marco Polo, que abans de dir-se *Il Milione* es titulava *Les merveilles du monde*.

Així doncs, el títol s'escau del tot per a una obra que relata els viatges del seu protagonista i que es troba a la cruïlla entre diversos gèneres. Com diu Badia, el *Fèlix* és en part una novel·la, un recull d'exemples i una petita enciclopèdia per a laics.

Una il·lustració lul·liana / BARCINO

La *Biblioteca Barcino* (BB), nascuda amb la voluntat de donar a conèixer les obres clàssiques de la nostra tradició, ha posat a l'abast del públic català des del

2004 *Les Homilies d'Organyà*, el *Llibre de Sant Soví*, antologies de Francesc Eiximenis, d'Ausiàs March, de Bernat Desclot, una obra d'Arnau de Vilanova i quatre de Ramon Llull, inclosos aquests dos volums. Aquesta col·lecció, que aposta per unes edicions amb la llengua dels autors antics regularitzada i per unes introduccions escrites amb rigor, és necessària i útil, imprescindible per a qualsevol cultura moderna i ambiciosa. Però no seria possible sense l'existència de la col·lecció *Els Nostres Clàssics* (ENC), de trajectòria llarga i lloable, ja que arrenca del 1927.

Les edicions crítiques d'ENC no tenen tants lectors com els volums de la BB, però no hem d'oblidar que sense la feina prèvia, la col·lecció BB no existiria. Llarga vida, doncs, a les dues col·leccions de Barcino, que fan camí l'una al costat de l'altra. *

ROMANÇ D'EVAST E BLAQUERNA

Ramon Llull
A cura d'Albert Soler i Joan Santanach
Editorial: Barcino,
Barcelona, 2016
Pàgines: 626
Preu: 25 euros

LLIBRE DE MERAVELLES

Ramon Llull
A cura d'A. Bonner
Editorial: Barcino,
Barcelona, 2016
Pàgines: xxx
Preu: 25 euros